Το δώρο ενός παιδιού στο χωριό του (μέρος 1ο)

written by Δημήτρης Λεβέντης | 01.09.2022

Κλείσαν ήδη τρεις βδομάδες τούτο το Σάββατο από την πολιτιστική εκδήλωση-τελετουργία που πραγματοποιήθηκε στον αύλειο χώρο της εκκλησιάς της Βαγγελίστρας στο Ποτάμι Λευκίμμης στις 6 Αυγούστου /022 από την Φιλαρμονική εταιρεία της Λευκίμμης και τον πολυτάλαντο αρχιτέκτονα Σπύρο Κουρή που ήταν και ο κύριος συντελεστής του ξεχωριστού αυτού γεγονότος.

Τα δρώμενα περιελάμβαναν, εκτός από την παρουσίαση, και ανάλυση από τα στελέχη της τοπικής κοινωνίας Γιάννη Ζερβό και Αριστοτέλη Κοτινά, των εικαστικών και γνωστικών προσεγγίσεων του μάστορα, δύο μουσικά ιντερμέδια, ένα απόσπασμα του επικού του συγγραφικού έργου “Η Λαχτισμένη” και τέλος τη διαδικασία της δωρεάς: 117 ζωγραφικών και καλλιτεχνικών πινάκων του διάφορων τεχνοτροπιών του Σ.Κ σε συμπολίτισσες και συμπολίτες του τόπου που τον γέννησε και τον γαλούχησε.

Το αποτέλεσμα φανέρωσε ξάστερα, χωρίς φτιασίδια, την ΑΛΛΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ για τον πολιτισμό και την εκλαΐκευσή του, την άλλη όχθη από κείνη που μας βομβαρδίζει με υποπροϊόντα οπισθοδρόμησης και σαπίλας.

Δόθηκε έτσι από τη μαχητική Λευκίμμη μια ευθεία απάντηση στην κυριαρχούσα λογική

της παράτας και του φανφαρονισμό, των ηλιθίων υπερπαραγωγών και των άθλιων πλαστικών στολισμών που έχουν επιβάλει αι Αρχαί.

Οι πρόσφατες βαρκαρόλες σε Πόλη και Παλαιοκαστρίτσα είναι ελάχιστα δείγματα ύφους, ήθους και μεγαλομανίας των απαίδευτων ναρκισσευόμενων εμπνευστών τους.

Τον Σπύρο Κουρή τον είχα πρωτογνωρίσει σε μια εκδήλωση για τις τεχνικές του σινεμά που παρουσίαζε ο Βασίλης Ραφαηλίδης την άνοιξη του 1982 στην κλειστή σκηνή του Φοίνικα, οργανωμένη από την Κινηματογραφική Λέσχη.

Την συζήτηση διηύθυνε ο ειδικός σε θέματα Τάξεως γιατρός Μίλτος Βασιλείου.

Δραστηριότητες που προετοίμαζαν προκλητικά την αναμέτρηση, με πρωτοβουλίες όπως η παραπάνω*, έλαβαν χώρα την εποχή λίγους μήνες πριν τη μεγάλη ιδεολογική σύγκρουση που πραγματοποιήθηκε στους κόλπους της νομαρχιακής οργάνωσης του ΚΚΕ – και όχι μόνο.

Ο Βασίλης παίζοντας στο δικό του γνωστικό πεδίο έκανε μία επίδειξη δύναμης περιγράφοντας τους πρώτους πειραματισμούς στο σινεμά και ανέφερε σαν παράδειγμα τη Σημειωτική** (σημειολογία) που χρησιμοποίησε στους συμβολισμούς των ταινιών του ο Σεργκέι Αϊζενστάιν.

Εκεί επενέβη ένας άγνωστος νέος ξανθός με γυαλάκια, μακριά αχτένιστα μαλλιά και επιτηδευμένα αξύριστος σε στυλ Τιμ Μπάρτον. Άφησε με ανοιχτό το στόμα όλους εμάς, που απασχολούμαστε φανατικά μόνο με το πώς θα απαντήσουμε στις άλλες πολυδιασπασμένες δυνάμεις της Αριστεράς -τυφλωμένοι κατά πως είμαστε τάχατες κάτοχοι της Απόλυτης Αλήθειας- επεκτείνοντας την ερευνητική και επαγωγική του σκέψη στη σημειολογία,** όπως την εισήγαγε ο Γκρέϊμάς, την επεξεργάστηκε ο Γκράμσι και την παρουσίασε ο Ουμπέρτο Έκο στις αρχές του ’80 συσχετίζοντάς την με την 7η Τέχνη.

Ο άγνωστος νέος ήταν ο λευκιμμιώτης αρχιτέκτονας ΕΜΠ Σπύρος Κουρής.

Ήρθαμε κοντά με τον Σ.Κ στους διαδρόμους των Τεχνικών υπηρεσιών, όταν σαν υπεύθυνος και εκπρόσωπος της ομάδας μελέτης πηγαινόφερνε κάθιδρος τους φακέλους του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου της Κέρκυρας (ΓΠΣ) στο πλαίσιο της Επιχείρησης Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης (ΕΠΑ) της χώρας στο διάστημα 1984-1986 .

Αξίζει ν’ αναφέρω πως εκείνη η πρόταση της Κέρκυρας επελέγη από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ ανάμεσα σε 3.417 υποβληθέντα Γ.Π.Σ για να παρουσιασθεί στις Βρυξέλλες, εκπροσωπώντας τη ελληνική προσπάθεια από τον ίδιο τον Αντώνη Τρίτση, για να επιτευχθεί η παραπέρα αναλογούσα χρηματοδότηση της ΕΠΑ γιά όλη την χώρα από την ΕΟΚ – πράγμα που έγινε.

Στην ουσία όμως, τα χρόνια που ακολούθησαν η μελέτη καταπατήθηκε βάναυσα και ακυρώθηκε στην πράξη από αρμόδιους κρατικούς και αυτοδιοικητικούς φορείς, υπηρεσίες και “επιστημονικές” συντεχνίες, με αλλεπάλληλες παραβιάσεις,

τμηματικές αναιρέσεις και αναθεωρήσεις

Απλά το ΓΠΣ χρησιμοποιήθηκε σαν πρόσχημα για το πέρασμα της τεράστιας σπέκουλας που διέλυσε την Πόλη και τα περίχωρά της, για να φτάσουμε σήμερα οι κάτοικοί της να καταντήσουν εξόριστοι στον ίδιο τους τον χώρο.

Το αντίστοιχο ΓΠΣ της Λευκίμμης, που εκπόνησε επίσης ο ίδιος, κάηκε όταν έγινε εμπρησμός στο Δημαρχείο επί αρχής Κουλούρη, που προσπαθούσε να βάλει μια τάξη στον ταλαίπωρο τόπο.

Συμμετέχοντας σε χώρους κοινωνικοποιημένους, χώρους δράσης και συλλογικότητες, εκτιμά πώς το αισθητικό έργο έχει υποβαθμιστεί σε χρηματιστηριακό αντικείμενο βιτρίνας με αποτέλεσμα τον ευτελισμό της Τέχνης.

Ο Σπύρος Κουρής αρνείται εκ πεποιθήσεως αυτό το πλαίσιο και απορρίπτει κάθετα την εμπορευματοποίηση της δημιουργίας που οδηγήθηκε από επιτήδειους κερδοσκόπους (Ιόλας, Βέργος, Φάν Χάμ κ.α.) στο αποκορύφωμα της απαξίωσης και της χαμέρπειας.

Σαν αντιπρόταση στο χυδαίο τούτο αλισβερίσι προχώρησε σε μια εντυπωσιακή χειρονομία ευγνωμοσύνης και κοινωνικής αλληλεγγύης: τη δωρεά 117 εικαστικών έργων του στους συμπατριώτες του, στην κυψέλη που τον γέννησε και τον πότισε τον βασιλικό πολτό της ποιοτικής άνδρωσής του.

Με τη στενότερη επαφή, αναγνώρισα στο αρχιτεκτονικό του έργο τη συνεχή ανανέωση και πρωτοτυπία, την ενδελεχή έρευνα, το σεβασμό και την αφομοίωση στο χώρο όπου σχεδίαζε, με γραμμές πρωτότυπες, πλαστικότητα και διαρκές ψάξιμο στη σύνθεση των όγκων και στα παιγνίδια των σκιών. Τα αποτελέσματα της δουλειάς του στο Συγκρότημα Αναψυχής “Lime Light” μέσα τον Κάβο και το οικιστικό συγκρότημα “Capo di Corfou” είναι ελάχιστα δείγματα της ποιοτικής απόπειρας κατάληψης χώρου.

Προσπάθησα να του απαντήσω σε όμορη ιδιοκτησία με μια άσκηση Deconstruction (Αποδόμησης) για να αντιπαρατεθώ στη στερεότητα του συγκροτήματος

Επίσης, δοκίμασα να παρακολουθήσω τις σκέψεις του σε ομιλίες και εκθέσεις που έκανε στην Αναγνωστική Εταιρεία και το φουαγιέ του Δημοτικού θεάτρου.

Με τίμησε με τη φιλία του ερχόμενος στο τόπο της δουλειάς μου τις παραμονάδες κάθε χρόνου, για να μου δωρίσει την ιδιόχειρη, σχεδιασμένη με σινική και μολύβια, κάρτα ευχών. Από τότε διασταυρώσαμε τις απόψεις μας σε κάποιες δημοσιεύσεις, αλλά δυστυχώς ποτέ δεν ενώθηκαν οι γραμμοσύρτες μας σε κάποια κοινή μελέτη.

Σαν πρώτος τόπος τέλεσης της εκδήλωσης είχε επιλεχθεί το “καμπούλι”*** πίσω από την οικία του πρώτου έλληνα πολεοδόμου, του Σταμάτη Βούλγαρη, αξιωματικού του σώματος μηχανικού των Γάλλων στους επαναστατικούς πολέμους του Διευθυντηρίου και αργότερα στους Ναπολεόντειους, χωροτάκτη του κέντρου της Πάτρας.

Στην πορεία της προετοιμασίας έπεσε η πρόταση για το προαύλιο της Βαγγελίστρας που διαθέτει περισσότερο ζωτικό χώρο, με φυσικό σκηνικό τον Αρχαίο Πλάτανο και φυσική προέκταση το άλλο ευρύχωρο “Μεγάλο Καμπούλι” απέναντι από την εκκλησιά, που χωρίζεται απ’ το δρόμο.

Η επιλογή δικαιώθηκε.

Η ατμόσφαιρα με την έναρξη ήταν κατανυκτική σαν σε επιστημονικό συνέδριο.

Οι καρέκλες γέμισαν με μιας, όρθιοι στάθηκαν γύρω απ’ τον Πλάτανο, και πολλοί άλλοι στο δρόμο, ενώ άνοιξαν οι πόρτες του κοιμητηρίου και τα παιδιά το αντιλήφτηκαν σα χώρο παιχνιδιού μακριά από τις κουβέντες των μεγάλων, κυριεύοντάς το με κυνηγητά και κρυφτό γύρω απ’ τα παγωμένα μάρμαρα, αποδεικνύοντας με το αθώο και αλάνθαστο ένστικτό τους ότι ο θάνατος είναι συνέχεια της ζωής και αντίστροφα.

Ο γέροντας εμπειρικός ραβδομάντης, που στην προετοιμασία είχε προτείνει την εκκίνηση της εκδήλωσης στις 19:30, φάνηκε να δικαιώνεται απόλυτα, γιατί το ελαφρό αεράκι που αναβρύζει το ποτάμι εκείνη την ώρα έσπασε την Αυγουστιάτικη ζέστη και μετέτρεψε σε εύκρατο και δροσερό το μικροκλίμα του σκιερού χώρου.

Εμείς οι περισσευάμενοι καπνίζοντες σταθήκαμε μακριά στο ανοιχτό καμπούλι παρατηρώντας διαγώνια το σκηνικό.

Η πρόσοψη της Βαγγελίστρας στολίστηκε με χίλια χρώματα από την απλωμένη έκθεση των έργων του Σπύρου, μια χαρούμενη αισθητικά εικόνα που επαναπροσδιόρισε την ελληνική έννοια της Εκκλησίας που δεν είναι άλλη από την πολιτική συνέλευση του Δήμου.

Η Βαγγελίστρα πυρπολήθηκε κατά την Οθωμανική επιδρομή στο Νότο το 1571 κι αργότερα προστέθηκε ο γυναικωνίτης και το κοιμητήριο.

Όταν η Υψηλή πύλη χτύπησε σχεδόν ταυτόχρονα τα δύο άκρα του Ενετικού τόξου, δηλ. την Ιονική αλυσίδα και την Κύπρο, πετυχαίνοντας να καταλάβει το “χρυσοπράσινο φύλλο” μέσα σε τρία χρόνια, ηττήθηκε όμως κατά κράτος στη ναυμαχία του Λεπάντο (δηλ. την δυτική είσοδο του Πατραϊκού κόλπου) τον Οκτώβρη του 1571, όπου υπήρξε μια από τις μεγαλύτερες συγκεντρώσεις ναυτικών δυνάμεων στην Παγκόσμια Ιστορία με επικεφαλής της Παπικής Αγίας Λίγκας τον Δον Χουάν τον Αυστριακό, τον επονομαζόμενο και Νόθο ή Ωραίο.

Οι Οθωμανοί, θέλοντας να πάρουν την ρεβάνς από την ήττα του 1716, συσπείρωναν δυνάμεις από το καλοκαίρι. Έτσι ο Ναπολιτάνος Μπέης του Αλγερίου, Ολούτζ Αλί (βαπτισθείς αρχικώς ως Ιωάννης- Διονύσιος Γκαλένι) με τους βερβέρους πειρατές του πραγματοποίησε Razzia (επιδρομή) στην ανατολικά παράλια της Κέρκυρας, όλος ο κάμπος του Νότου κατακάηκε και οι πληθυσμοί υπέστησαν βαρειές απώλειες, ενώ οι νέες και οι νέοι πήραν τον δρόμο για τα σκλαβοπάζαρα.****

Σχεδόν ταυτόχρονα, ο Πατρινός Μωχαμέντ Σιρόκκο, επικεφαλής του αιγυπτιακού στόλου, είχε νικήσει τους Ενετούς στα παράλια του Μωριά και τη Λευκάδα.

Περιτριγυρίζοντας το κτίριο, χάιδεψα ερευνώντας τις πολλαπλές επαλείψεις του φλοιού και διέκρινα αμυδρά -όπως μου είχε υποδείξει ο Σ.Κ- λίγα στίγματα από τις παλαιές σκεπασμένες τοιχογραφίες των όψεων. Και εδώ, όπως παντού, αδιαφορία και αποφυγή ουσιαστικής έρευνας από τους εγκεφάλους του ελλαδικού σουλτανάτου της Μενδώνη. Πόσο υπέροχα θα συνδυάζονταν άραγε αυτά τα αρχαία αποτυπώματα και παραστάσεις με εκθέσεις, θεατρικά και κινηματογραφικά δρώμενα, λαϊκές εκδηλώσεις της ψυχής του χωριού;

Η φυσική σκηνογραφία του αιωνόβιου Πλάτανου είχε κι αυτή το νόημά της. Κάθε τόπος οργανώνει τη ζωή του γύρω από έναν πλάτανο που στις ρίζες του τρέχει πάντα μια από τις πηγές της ζωής, το νερό. Είναι το σύμβολο της αντοχής στον χρόνο, γι’ αυτό και η ευχή «σαν τον πλάτανο» συμπυκνώνει αυτή τη βιωματική σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον του. Ο πλάτανος είναι η έκφραση της ελληνική πολιτισμικής ιθαγένειας, που ζυμώθηκε για χιλιάδες χρόνια.

Οι σκέψεις αυτές έρχονται στον νου λίγο πριν από τον Δεκαπενταύγουστο, τότε που βουλιάζουν οι τόποι κάτω από τους πλατάνους από ένα θεσμό αργίας που πρωτοκαθιέρωσε ο Οκταβιανός Αύγουστος σε όλη τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία για την ανάπαυση των αγροτών από τον ήλιο του θέρους, μισή χιλιετία πριν την εμφάνιση της Μαριάμ στο πρώτο ευαγγέλιο του Ματθαίου *****

(Συνεχίζεται)

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

* Προβολή των πολιτικών ταινιών αριστερής κριτικής στον “υπαρκτό”, όπως την ουγγαρέζικη “Αγαπημένη μου Βέρα” του Πώλ Γκάμπορ, τα ντοκιμαντέρ “Το βάθος του ουρανού είναι κόκκινο” του Κρίς Μαρκέρ και “Πεθαίνοντας στα τριάντα» του Ρομαίν Γκουπίλ, καθώς και μια εκδήλωση αλληλεγγύης στην Παλαιστινιακή Ιντιφάντα με εκπροσώπους του Αραφάτ (OLP) αλλά και του PFLP του δόκτορα Αμπάς, ενώ επίσης συμμετείχε και μια εκπρόσωπος των Smolanim, των επικηρυγμένων ισραηλινών που μάχονται για τη δικαίωση της Παλαιστινιακής υπόθεσης. Στο άκουσμα των δύο τελευταίων οι ηγήτορες της κοινοβουλευτικάριας “αριστεράς” έχαναν το χρώμα τους.

** Ο όρος σημείο αναφέρεται σε οποιαδήποτε οντότητα η οποία είναι αντιπροσωπευτική ή στην οποία αποδίδεται ένα συγκεκριμένο νόημα (παραδείγματα σημείων: χειρονομίες, λέξεις, πινακίδες, ήχοι ειδοποίησης, ακόμα και μια ιδέα ή μια σκέψη). Η σημειωτική παρέχει τα εργαλεία για την κριτική εξέταση των συμβόλων και για την έρευνα της ερμηνείας σε πολλούς τομείς. Σύμφωνα με τις διαδικασίες ανάλυσης που προτείνει ο A.J. Greimas, διακρίνουμε δύο επίπεδα ανάλυσης: το επιφανειακό επίπεδο και το βαθύ επίπεδο (immanent). Στο επιφανειακό επίπεδο, δύο συνιστώσες ρυθμίζουν την οργάνωση των στοιχείων: μια αφηγηματική συνιστώσα (που ρυθμίζει τη διαδοχή, την “αλυσίδα”, των καταστάσεων και των

μεταμορφώσεων) και μια συνιστώσα λόγου που ρυθμίζει την αλυσίδα των μορφών και των εννοιών. Στο βαθύ επίπεδο υπάρχουν δύο σχέδια οργάνωσης: ένα δίκτυο σχέσεων και ένα σύστημα πράξεων.

*** Καμπούλι: λευκιμμιώτικο ιδίωμα που σημαίνει τον ανοικτό χώρο εντός οικισμού – χώρος αβέρτος, ο Μικρός κάμπος δηλαδή κατά το βενετσιάνικο Campus, θέατρο κοινωνικών δρώμενων και εκδηλώσεων μέσα σε πυκνό πολεοδομικό ιστό.

**** Ο θρύλος λέει ότι κατά την προηγούμενη επιδρομή του Μυτιληνιού Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσα το 1534, όταν είχε αλωθεί πάλι η Κερκυραϊκή ύπαιθρος από το όμορφο γένος των ψηλών, ξανθών κοριτσιών της Λευκίμμης, στρατολογήθηκαν κάποιες για το χαρέμι του σουλτάνου. Μία απ’ αυτές, η Καλή Κουαρτάνου, αναδείχθηκε σε Βαλιδέ σουλτάνα, μητέρα του Μουράτ του Γ’. Η Καλή καταγόταν από την οικογένεια των Νορμανδών αριστοκρατών Κουαρτάνο, που σημαίνει «4 και όχι», δηλαδή «από τις 4 εποχές του χρόνου, ο νότος της Κέρκυρας, τον οποίο διαφέντευαν, δεν γνώριζε χειμώνα». Αυτό φαίνεται και στο οικόσημό τους, στο μοναστήρι του Ακρόδηλου (και όχι Αρκουδίλα), τελευταίο οχυρό των ανδρών της οικογένειας, που σφάχτηκαν μέχρις ενός.

***** Ο κανόνας του Ματθαίου εφευρέθηκε ως εύρημα-κτέρισμα στον τάφο του αποστόλου Βαρνάβα ύστερα από όραμα που είδε ο Αρχιεπίσκοπος Σαλαμίνας Ανθέμιος το 488 (μ.κ.χ. – μετά την κοινή χρονολογία), σε μια κρίσιμη για τους Κύπριους γιαχβιστές περίοδο, όταν η πανίσχυρη εκκλησία της Αντιόχειας διεκδικούσε τον έλεγχο της Κυπριακής.
Το χειρόγραφο του Ματθαίου μετέφερε στη βασιλεύουσα ο ευρών ως τεκμήριο της αποστολικότητας της κυπριακής εκκλησίας που είχε ιδρύσει ο Βαρνάβας, ο οποίος είχε μεταφέρει το τομίδιο που θάφτηκε μαζί του και δεν κυκλοφόρησε παρά από τον αυτοκράτορα Ζήνωνα το 490 μ.κ.χ., που απέδωσε στον παπά και το δικαίωμα να φέρει μανδύα, σκήπτρο και υπογραφή με κόκκινο μελάνι, όλα αυτοκρατορικά.

Εδώ ένα λινκ με ερασιτεχνικό βίντεο από την εκδήλωση.